

20 лютого 2024 року. В спільному проєкті Видавничого Дому та Медіацентру ВНМУ продовжуємо публікувати сторінки книги-історії нашого медичного університету.

ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЗАВЖДИ: ЄДНІСТЬ ПОКОЛІНЬ

Пишемо Народну книгу-історію Вінницького національного медичного університету імені М.Пирогова.

Долучайтеся...

ВІКНО ВОСЬМЕ

ПЕРЕДІСТОРІЯ. КУРСИ-ТЕХНІКУМ-ІНСТИТУТ (продовження)

25 грудня 1931 року щоденна газета Вінницького міськкому КП(б)У, Міськради та Міськпрофради «Ленінський шлях» надрукувала статтю Отеліна «10 років Вінницького фармінституту». В ній керівник цього закладу робить підсумок того, з чим прийшов інститут до свого ювілею. Він пише (стиль збережено):

«Сьогодні вінницький фармацевтичний інститут святкує 10 роковини свого існування. За 10 років інститут дійшов чималих досягнень.

Інститут неухильно бореться за пролетаризацію складу студентства. Коли 1921 року робітничо-селянська частина учнів становила ледве 0,04, то 1931 року вона зростає до 70 відс. 1931 року організовано фармробітфак, на якому вчать 174 робітників та колгоспників.

За 10 років фармінститут дав 8 випусків аптечних робітників та 4 випуски перекваліфікованих старих аптечних робітників (750 осіб).

Цього, безперечно, замало. Для теперішніх умов такі темпи в роботі інституту ще незадовільні. Розвиток нашого господарства вимагає значно більшої кількості фахівців. Отже, фармінститут повинен збільшити, найближчим часом кадри студентства.

Лабораторне заняття в фармінституті. 1931 рік

Велике місце в роботі інституту посідає наукова робота. За цей час виконано ряд праць, що багато важать у вихованні фармацевтичних кадрів (підручники фармхемії), у вивченні нашого краю (рослинність Поділля), розвитку промисловости Вінниччини (естерові олії), в застосованні в економіці хемічної аналізи (робота катедри аналітичної хемії) тощо.

Велику увагу приділяє інститут громадській роботі. Поліпшення громадського харчування, зміцнення обороноспроможности країни знаходять свій відбиток в організації спеціальних лабораторій при інституті, в навчанні студентства прикладати свої знання на фронті реконструкції побуту трудящих. Ліквідація неписьменности, культ-шефство над колгоспами, боротьба з релігійними забобонами тощо посідають значне місце в роботі інституту.

В бібліотеці фармінституту. 1931 рік

За цих 10 років фармінститут значно зріс. Якщо 1921 року бюджет інституту становив 24 тисячі карб., то цього року він становить 303 тисячі карб. Інститут має гарно устатковані лабораторії, забезпечений науковими кадрами.

Більше зв'язку в виробництвом, цілковита пролетаризація студентського складу, подальше неухильне застосування марксизму-ленінізму в науці, утворення твердої матеріальної бази — ось головні завдання інституту на 11 рік. Досвід та досягнення в роботі за 10 років - найкраща гарантія, що завдання ці виконаємо.

Отелін.

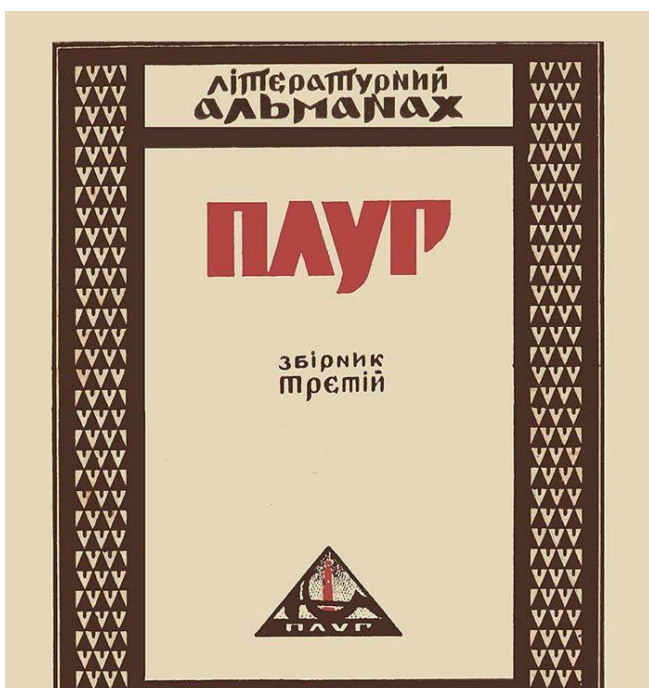

Актова зала фармацевтичного інституту. 1931 рік

***

Звичайно, цікаво знати, чим жило студентство тих непростих років, які мало інтереси, прагнення? Трохи висвітлюють це питання ось такі публікації у пресі:

В 1930 році літературний журнал «Плуг» (№4) (виходив у Харкові з 1924 року під редакцією С.Пилипенка- ред.) публікує репортаж «Рейдом на Вінницю» поета, літературного критика Олександра Шиманського про поїздку до Вінниці і Жмеринки групи українських письменників для зустрічей та виступів перед трудящими. Зокрема, в репортажі йдеться про перебування письменників у Вінницькому фармацевтичному технікумі. Ось як описав цю зустріч О.Шиманський:

«Тепло прощаємося з агростудентством (після виступу в агротехнікумі – ред..) й поспішаємо на виступ у фармацевтичний технікум. І тільки увіходимо до залі, нас зустрічає ціла злива оплесків і вигуків: «Хай живуть наші українські, пролетарські письменники!». Озираюсь по залі й несамохіть спадає в думку: «Ах, скільки тут очей - блакитних, синіх, карих...». І справді, студентство фармтехнікуму майже на сто відсотків належить до «прекрасного полу». Студентські лави, що звикли до до

монотонних лекцій з рецептури чи фармакопеї, літерально цвітуть райдужним блиском юних очей. «Цветите юные! И здоровейте телом!».

Пристаюючи до аудиторії, відповідно змінюємо свій «репертуар». Трохи грайливіша й коротша, позбавлена академічного викладу, доповідь т Божка, грайливіша його проза з циклю жіночих новель: «Кабатчиця» й «Шукаючи читачок». А як прислужилися мені інтимно-ліричні вірші моєї юности про «струнку Тетяну-комсомолку», «Зустріч з дівчиною з ворожого табору із золотим хрестом на грудях» та вірш із бойового побуту «Сестрі-жалібниці!». Лише наш колега-реконструктор Хуторський суворо послідовний: він не злазить з своїх «Тракторів», що феєрично знесли його на верхівку «літературної волни». Веселе студентство раде нас іще затримати, але вже чекає на нас аудиторія робітничого університету. Протискуємося через щільну стіну різнобарвних голівок студенток, — розкидаємо на ході репліки. Нас щільно оточує ця мила, життєрадісна «юна гвардія». Я читаю в очах кожної юнки нестримне бажання заговорити зі справжнім «живим» письменником. Я розумію їхні бажання, бо вони ж такі ще молоді, безтурботні й життєрадісні! О, золота, неповторна молодосте. «Цветите, юные! И здоровейте телом!...».

***

Юних здобувачів медичної освіти у Вінниці (а серед них було немало колишніх селян, дітей з робітничих родин) зачаровував, хвилював світ мистецтва, великої літератури.

21 липня 1936 року, приміром, газета «Більшовицька правда» публікує листа видатного французького письменника Ромена Роллана, який вважався тоді головним прихильником Радянського Союзу на Заході, у відповідь на листа до нього студентів-медиків із Вінниці.

ЛИСТ РОМЕНА РОЛЛАНА СТУДЕНТАМ ВІННИЦЬКОГО МЕДИЦИНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Дорогі товариші! Пробачте, що тільки сьогодні відповідаю на Ваш лист, адресований мені наприкінці квітня! Я мав би бути на 30 років молодший і мати 100 годин на день, щоб не примушувати чекати своїх кореспондентів. Я Вам дуже вдячний за Ваш лист. Він мені дав задоволення, як майже всі ті листи, які я одержую з СРСР.

Так, я вивчаю російську мову. Я не знаю, чи зумію її так добре знати, як Ви французьку мову, бо Ви маєте більше часу й сил, ніж я. Але я роблю все, що в моїх силах. Якби кожний з нас робив усе, що в його силах, людство просувалося б вперед швидше, ніж досі.

Отже, дорогі товариші, хай кожний з нас дає максимум своєї активності в тій галузі, де він працює, для соціалістичної Батьківщини. І хай найсильніші підтримують і ведуть найслабших. Я міцно тисну Вам всім руку й прошу вважати мене Вашим другом.

РОМЕН РОЛЛАН

***

В гуртожитку фармінституту. 1931 рік

Сучасній людині, мабуть, важко уявити, як встигали тодішні студенти освоювати премудрості медицини в обстановці необхідності зубрити талмуди «марксистсько-ленінської філософії, діалектичного матеріалізму» тощо, а ще щодня, щогодинно брати участь у всьому виду формальних витребеньках «соціалістичного змагання» в освітньому процесі, безконечних комсомольських зборах і розборках в комітетах і т.д. Заирнути за завісу минулого можемо з допомогою тодішньої преси:

Ось витримки з публікації вінницької газети «Молодий більшовик» за 16 жовтня 1934 року. Йдеться тут про підготовку до перевиборів комітетів комсомолу в навчальних закладах Вінниці. Наставничі засади щодо цього рясніють типовими гаслами: «розподіл громадських навантажень», «активність у громадській роботі», «якість середспілкової роботи», «організація індивідуального соцзмагання», «диференційний підхід до кожного комсомольця» та інше. В публікації читаємо таке:

«У Вінниці в медичному інституті до початку перевиборів траплялись випадки, коли в договорах на соцзмагання було багато загальщини. Прикладом студент другого курсу Філенко викликавши на соцзмагання другого студента, взяв на себе такі зобов'язання:

«Включитись у постишевський похід за якість навчання, брати активну участь в громадсько-політичному житті інституту, допомагати відсталим студентам, тощо». Факти, як бачите, страшенно загальні, їх ніяк не перевіриш. За що буде боротись цей студент, коли він не поставив перед собою жодного конкретного зобов'язання.

Цілком правильно зробив комсомольський комітет, що цей договір проаналізував серед студентів, і довів, що нам потрібно соцзмагання за конкретними показниками, а не алілуйщина...»

***

Труднощі і нестачі супроводжували студентський побут у ті часи. Зазнавали молоді люди і голоду, й холоду. Прочитаймо лист студента до редакції газети «Молодий більшовик» під заголовком «Бездіяльність чи злочин?» та реагування на нього після публікації:

«Спокійно у Вінницькому фармацевтичному інституті.

А в цьому спокої таїться неприпустиме порушення постанов партії. За постановою уряду треба видавати стипендії за успішністю. В інституті навпаки — видають, найбільші стипендії тим, хто найпоганіше вчиться.

Студент першого курсу Добровольський одержує стипендію 70 крб. Він же має 4 річних одиниці. Дирекція дала йому відпустку на 2,5 місяці, щоб готувався до екзаменів. Пройшло вже більше місяця, а він не здав і жодної дисципліни.

Беднажівський — студент другого курсу, має одиниці з усіх дисциплін і одержує також 70 крб. стипендії. Та не тільки так з Добровольським і Беднажівським. Гарячий, Задорожний, Мошинський та ще багато інших так само неправильно одержують підвищену стипендію.

Профспілкова і комсомольська організації не вживають ніяких заходів до тих, які погано вчаться, ледарюють. Комсомольський комітет навіть не вимагає, щоб комсомольці Добровольський, Беднажівський та інші ліквідували одиниці.

При інституті є 4 курси робітничого факультету. Навчання в них зовсім незадовільно, студенти не мають можливості добре вчитися.

Тов. Задорожний, староста робітфаківського III класу «А» і Мошинський — староста робітфаківського III класу «Б» найпоганіше вчаться і одержують стипендії. Одержують від інституту безкоштовно обіди, а за них вираховують від студентів. Ці ж старости розтрачують

державний хліб, який треба видавати студентам. Роблять це так: одержують картки на студентів, беруть на них хліб і розпродують.

Не так давно дирекція інституту видала 140 крб., щоб виплатити тим студентам, які носили харчі до радлікарні. Ці кошти Мошинський і Задорожний розтратили, нікому не видали.

Студенти часто попереджують дирекцію про такі шахрайські вчинки керівників, але наслідків ніяких. Задорожний і Мошинський загрожують, що геть виженуть з інституту тих, що викривають їхні дії.

В інституті три директори — директор інституту Мехес, директор господарської частини Юрих та директор робітфаку Коваль. Всі вони не знають, що робиться а навчальному закладі.

Тов. Юрих любить писати резолюції на заявах студентів та не любить виконувати їх. В їдальні часто не стає хліба. Студенти не один раз про це попереджували Юриха та ніяких заходів не вжито.

Скоро треба приймати нових студентів для навчання. В інституті немає де їх розміщувати. На дворі лежить 50 ліжок, ржавіють, гинуть. І Юрих навіть не подбає, щоб їх зберегти.

От такі зворушливі справи в спокійному інституті. Здається, що неначе все спокійно, а справді злочинні факти, які вимають, щоб втрутилися міські і обласні організації.

Юліянка

***

Реакція на «сигнал» не забарилася. «Молодий більшовик» повідомив про це своїх читачів:

У газеті «МБ» за 17 червня видруковано статтю «Бездіяльність чи злочин». Юнкор, студент Юліянка писав, що у Вінницькому фармацевтичному інституті розбазарювали продукти, гроші, хліб. Юнкор також писав, що в інституті затиск самокритики й залякування, переслідування тих студентів, які викривали бездіяльників і розтратників.

Матеріали ці перевірено. Виявлено ось що:

1. Комендант — студент Задорожній і староста курсу Мошинський справді одержували по два обіди, вечері й сніданки, за них не сплачували всіх грошей, а брали даремно по одному обіду, сніданку й вечері. Це робили вони самовільно, без відома дирекції інституту.

2. Вони залишали собі хлібні картки тих студентів, які виїжджали, й одержували на них хліб. Встановлено, що вони хліб розбазарювали, розпродували. Також були випадки, що брали від студентів гроші на хліб наперед.

3. Ці «керівники» збирали в студентів гроші на закупку спортприладь. Точно не встановлено скільки зібрали, але є докази на розтрату 140 крб.

4. В інституті дійсно був затиск самокритики й залякування студентів. Керівниками цього були Задорожній і Мошинський. Вони говорили студентам, що будуть виганяти з інституту тих, хто проти їх виступатиме. Виявлено, що Задорожній часто поведився з студентами, як хуліган (називав проститутками, вигонив тощо).

По цих матеріалах дирекція інституту вжила таких заходів:

1. Мошинського й Задорожного зняла з старост груп та винесла їм сувору догану.

2. Зобов'язала секретарів інституту й робітфаку особисто виписувати студентам хлібні картки й видавати під розписку та щомісяця перевіряти списки.

3. Запропонувала Задорожньому й Мошинському ближчих днів повернути розтрачені 140 крб.

***

Це були лиховісні в багатьох відношеннях 1930-ті роки! Скоро, дуже скоро не забариться реакція карних органів влади на інші «сигнали трудящих», які торкатимуться не лише побуту. Розпочнеться хвиля жорстоких репресій, яких не уник і наш навчальний заклад. Але про це – далі.

ВІКНО ВОСЬМЕ ВІДЧИНИЛИ ТЕТЯНА ІГНАТЬЄВА та МИХАЙЛО КАМЕНЮК

